

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH.

Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

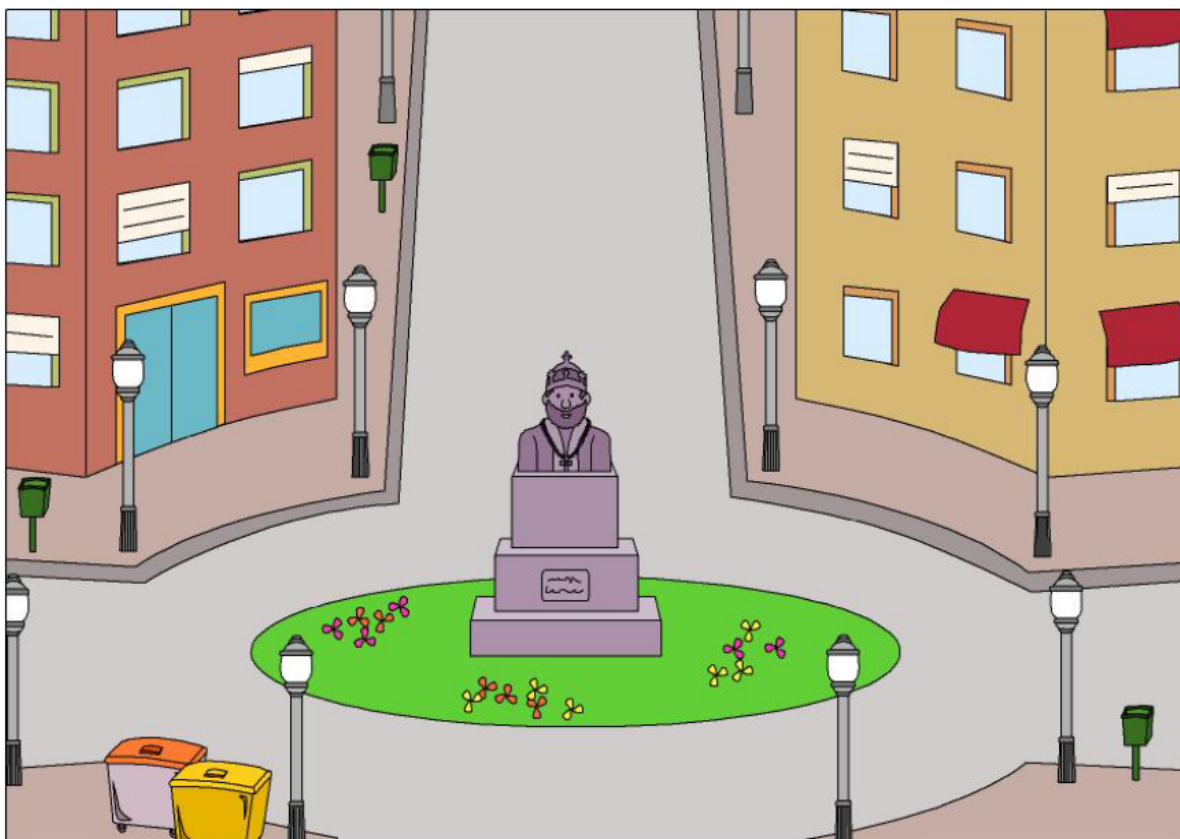
Patriotizam ili rodoljublje, ako ga shvatimo kao poistovjećivanje djeteta sa svojom zemljom, predstavlja koncept koji se odnosi na ljubav prema otadžbini i prema rodnom mjestu. Emotivna povezanost sa otadžbinom zahtijeva njezinu stalnu odbranu. Patriotizam se određuje po subjektivnosti onoga ko ga osjeća.

Kada patriota osjeti da je njegova otadžbina napadnuta, patriotizam može poprimiti ideološke i političke konotacije koje, u suštini, inače ne posjeduje. Istorijski gledano, ratovi su predstavljali odlučujući momenat ovog koncepta patriotizma, kada ga se doživljavalo kao element kohezije neophodan u suočavanju s prijetnjama otadžbini.

Zbog uzrasta djece sa kojom radimo, aktivnosti u kojima dijete dolazi u kontakt sa društvenim i prirodnim svijetom predstavljaju povoljne okvire za razvoj različitih osjećanja kod djeteta, a među njima posebnu važnost treba pridati ljubavi prema svojoj zemlji. Gradivo će nam omogućiti da kod djece formiramo osjećanja ljubavi prema svojoj školi, zemlji, simbolima i herojima otadžbine. Dijete mora da zna da je odbrana otadžbine u prisustvu određenih agresija veoma bitna kao i osjećaj pripadnosti svojoj otadžbini, a sve to doprinosi vaspitanju i obrazovanju u duhu patriotizma.

Dijete ne usvaja lako ovaj pravi koncept patriotizma, ali može razumjeti stvari koje će kasnije biti dovedene u vezu s manifestacijama patriotizma, aktivnosti koje u sebi implicitno sadrže ovaj patriotizam, i može naučiti da od malih nogu poštuje i voli svoju zemlju.

Aktivnost br. 1 "Moj grad"

Kratak pregled aktivnosti:

Djeca će posjetiti dio grada. Ako posjeta nije moguća, može se organizovati zamišljena ili virtuelna posjeta ili pustiti film koji prikazuje dijelove grada.

U prvom dijelu aktivnosti vaspitač(ica) priprema djecu za posjetu, drugi dio je sama posjeta tokom koje djeca posmatraju grad, njegove parkove, zgrade, istorijske avenije, mjesta, spomenike itd. Treći dio se sastoji od razgovora o njihovim opažanjima. Nakon toga, djeca crtaju, modeluju i grade na temu "Naš grad". Naposljetku, crteži, slike, skulpture i građevine će biti prikazani na izložbi koja će biti organizovana za svu djecu i roditelje u vrtiću.

Ciljevi:

- Postići da se djeca ponosne gradom u kom žive, u kom ima prelijepih mjesta.

Procedure:

- Šetnja
- Posmatranje
- Razgovor
- Praktične radnje
- Izložba

Potrebni materijal:

Fotoaparat, video kamera, video trake ili CD sa slikama grada, kockice za građenje, drvene bojice, tempere, papir za crtanje, glina, karton u boji.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) na početku aktivnosti pita djecu da kažu ime grada u kom žive; zatim će im reći da postoje i drugi gradovi i pitaće ih da li se mogu sjetiti imena još nekih gradova.

"Sada ću vas pozvati da idemo u šetnju gradom. Važno je da dobro osmatrate parkove, spomenike, zgrade, kuće i avenije kako biste kasnije mogli crtati, graditi, modelovati i razgovarati o onom što ste vidjeli. Pored toga, ko god želi, može da fotografiše grad i da kasnije od tih fotografija napravi izložbu sa slikama, crtežima, skulpturama i građevinama."

Drugi dio

Izlet u grad. Važno je da vaspitač(ica) djeci obrati pažnju na važnija mjesta: spomenike, avenije, parkove, muzeje itd.

Treći dio

Kako bi podstakla razgovor, vaspitačica će pokazati sliku posjećenog mjesta i reći će djeci da ispričaju šta su primijetili na tom mjestu. Ako ovo nije dovoljno da podstakne djecu na razgovor, vaspitač(ica) može postaviti sljedeća pitanja: Šta ste vidjeli? Šta vam se najviše svidjelo na tom mjestu? Zašto je to važno? itd.

Vaspitač(ica) će ponoviti isti postupak za svako posjećeno mjesto.

Vaspitač(ica) će rezimirati aktivnost tako što će djeci reći da ova predivna mjesta pripadaju njihovom gradu, kojeg moraju voljeti i o njemu se brinuti, braniti ga ako neko želi da ga ošteti ili sruši. Vaspitač(ica) će u razgovoru naglasiti sljedeće:

"Ovaj grad zajedno sa drugim gradovima predstavlja velike i lijepe gradove naše zemlje".

"Naša zemlja je veoma velika i veoma lijepa, ona je naša otadžbina, zemlja u kojoj smo rođeni i zbog toga moramo da je volimo i branimo isto kao i naš grad."

Tokom aktivnosti, kada se pominje zemlja, vaspitač(ica) će koristiti izraz "otadžbina" na neodređen način iako neće od djece tražiti da ga usvoje ili ponavljaju.

Četvrti dio

Vaspitač(ica) će pozvati djecu da crtaju, grade, modeluju koristeći kao predložak mjesta koja su posjetili ili bilo koji drugi dio grada koji im je poznat.

Ako je nekom djetetu potrebna pomoć, vaspitač(ica) će mu pomoći da se prisjeti šta je vidio, koje oblike, koje boje itd. (opisaće posjećeno mjesto).

Djeci kojoj je potrebna pomoć će dati neophodne sugestije.

Peti dio

Djeca će zajedno sa vaspitačicom napraviti izložbu slika i predmeta koje su zajedno izradili. Na izložbu će pozvati roditelje i druge vaspitače iz vrtića.

Na izložbu će biti pozvani roditelji i ostala djeca i osoblje iz vrtića.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Unaprijedili su svoje poznavanje grada u kom žive.			
Pokazali su da se ponose svojim gradom.			
Sa zanimanjem su izrađivali predmete i radove o gradu.			
Ispričali su šta su doživjeli tokom posjete gradu.			

Aktivnost br. 2 "Moja zemlja"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će pokazati slike, dijapozitive ili video trake predivnih predjela i gradova u zemlji. Takođe će pokazati geografsku kartu zemlje. Govoriće djeci o tome kako je važno voljeti svoju zemlju, a na kraju će djeca igrati igru uz pomoć slika.

Ciljevi:

- Postići da djeca budu ponosna na svoju zemlju i njene prirodne ljepote.

Procedure:

- Razgovor
- Posmatranje
- Igra

Potrebni materijal:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Dijapozitivi, slike ili filmovi o nekim dijelovima zemlje, geografska karta zemlje.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će pokazati geografsku kartu zemlje i na karti će locirati pokrajinu i grad gdje oni žive, govoriće i pokazivati slike predivnih predjela i gradova u zemlji. Takođe će govoriti o prirodi, njivama, šumama, rijekama, planinama i obali, zavisno od zemlje u kojoj žive. Vaspitač(ica) će reći: "Sva ova predivna mjesta koja sam vam opisala i pokazala čine našu veliku zemlju, našu Otadžbinu." Vaspitač(ica) treba da obrati djeci pažnju na ljepote ovih predjela i da ih pita li su ih ikada posjetili.

Djeca će slobodno pričati na ovu temu, a nakon toga će ih vaspitač(ica) pitati: "Da li znate ime zemlje u kojoj živimo?"

Nakon toga će im reći da gradovi, priroda, ravnice, rijeke i ostala predivna mjesta koja su vidjeli pripadaju našoj zemlji.

"Naša zemlja je veoma lijepa, zar ne? Zašto za našu zemlju kažemo da je veoma lijepa?"

Djeca će slobodno pričati na ovu temu, a nakon toga će vaspitač(ica) rezimirati aktivnost i reći će da je naša zemlja veoma lijepa zato što ima prelijepu prirodu i gradove, kao što su vidjeli na slikama. Našu zemlju moramo voljeti pošto je ona naša otadžbina, zato što u njoj živimo mi i naši roditelji, braća, sestra, prijatelji, u njoj je naš vrtić i naš dom.

Drugi dio

Na kraju djeca igraju igru sa slikama. Slike će biti okrenute licem nadolje, djeca će doći i uzeće slike prateći uputstva vaspitačice. Nakon toga će okrenuti sliku i reći će da li je na njoj prikazana priroda ili grad i ispričaće zašto je taj dio zemlje lijep.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ponosno su pričali o ljepoti prikazanih dijelova zemlje.			
Prepoznali su da se radi o dijelovima njihove zemlje.			
Uspješno su razlikovali prirodne predjele od gradova u zemlji.			

Aktivnost br. 3 "Simboli"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će djeci pokazati simbole njihove zemlje. Djeca će govoriti o njima, slušaće državnu himnu i naučiće da je pjevaju.

Ciljevi:

- Upoznati djecu sa simbolima otadžbine: zastavom i državnom himnom.
- Navesti njihove karakteristike i navesti neka od mjesta na kojima je uvijek istaknuta zastava i gdje se pjeva himna.
- Naglasiti poštovanje koje treba da osjećamo prema tim simbolima.

Procedure:

- Razgovor
- Posmatranje
- Slušanje

Potrebni materijal:

Državna zastava (ili njena reprodukcija), tekst i melodija državne himne.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će reći djeci:

"Svaka zemlja ima zastavu. Zastava naše zemlje je veoma lijepa." (Pokazaće zastavu i reći će djeci da je opišu).

"Svaka škola treba da ima zastavu i kad god je državni praznik, treba da istaknemo zastavu. Da li znate kako se podiže zastava i kako se daje pozdrav zastavi?"

Vaspitač(ica) će naučiti djecu da podignu zastavu i da je pozdrave.

Drugi dio

Na početku ovog dijela aktivnosti vaspitač(ica) će kroz razgovor objasniti djeci da osim zastave sve zemlje imaju i državnu himnu. Ona se mora slušati ili pjevati na važnim državnim događajima, npr. kada se slavi neka važna godišnjica (dati primjer). U vrtiću djeca moraju naučiti državnu himnu i pjevati je kad je to potrebno.

Vaspitač(ica) će pozvati djecu da poslušaju državnu himnu (može da pusti snimak ili da sam(a) otpjeva), djeca će ustati dok je slušaju i stajati u tišini s dužnim poštovanjem.

Vaspitač(ica) će pokazati djeci pravilan položaj dok slušaju himnu na bilo kom mjestu.

Treći dio

Vaspitač(ica) će naučiti djecu da pjevaju državnu himnu. Važno je imati na umu da u ovom uzrastu nije neophodno da djeca reprodukuju himnu bez greške. Dovoljno je da otpjevaju nekoliko stihova.

Važno je da se djeca upoznaju s ovim simbolima.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Naučili su da pozdravljaju zastavu s poštovanjem i divljenjem.			
Slušali su himnu s dužnim poštovanjem.			
Pokazali su pozitivna osjećanja prema državnim simbolima.			
Naučili su tekst i melodiju nekoliko stihova državne himne.			

Aktivnost br. 4 "Kutak moje zemlje"

Kratak pregled aktivnosti:

Uređivanje dijela učionice koji se zove: "Kutak moje zemlje". U ovom kutku biće istaknute slike patriota, vaza sa cvijećem koje će se mijenjati svakog dana, album u koji će se stavljati državni simboli i slike patriota kad se budu slavile godišnjice.

Ciljevi:

- Naučiti djecu da poštuju patriote.
- Naučiti djecu da prema ovim ljudima osjećaju divljenje i poštovanje.

Procedure:

- Praktične radnje
- Razgovor
- Objašnjavanje

Potrebni materijal:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Stolić, stolnjak, vaza, cvijeće, album za slike (vaze ne smiju da budu od stakla jer mogu predstavljati potencijalnu opasnost za djecu).

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će podsjetiti djecu šta su u prethodnim aktivnostima pričali o patriotima:

"Iz svega što smo naučili o patriotima uvidjeli ste da treba da ih volimo i poštujemo, da ih se sjećamo sa divljenjem i dužnim poštovanjem. Zbog toga ćemo u učionici napraviti kutak koji će se zvati: "Kutak moje zemlje" i koji će biti posvećen ovim velikim ljudima."

"Treba da prikupimo slike patriota koje ćemo na njihovu godišnjicu stavljati u album".

Drugi dio

Djeca i vaspitač(ica) će urediti kutak. Vaspitač(ica) će objasniti djeci da treba da donose cvijeće za patriote i da ih svaki dan stave u vazuu.

"U ovom kutku će se nalaziti državna zastava (ili njena reprodukcija) i album sa slikama patriota."

"Kad god se bude proslavljao neki važan datum, stavićemo u album sliku heroja koji je učinio neko herojsko djelo, a na dan njegovog rođenja i smrti stavićemo cvijeće u vazuu."

"Na ovaj način ćemo ukazati poštovanje i divljenje i odati počast ljudima koje nazivamo patriotima zbog toga što su vjerno služili svojoj i našoj zemlji."

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Pokazali su osjećanja poštovanja prema patriotima.			
Sarađivali su u pripremi i uređivanju kutka posvećenog svojoj zemlji i patriotima.			
Donosili su cvijeće, slike patriota itd. za kutak.			
Pokazali su istinsku ljubav prema svojoj zemlji.			

Aktivnost br. 5

"Patriotski čin"

Kratak pregled aktivnosti:

Ova aktivnost se sastoji od pripreme radionice sa pričama i pjesmama na temu: "Moja otadžbina". Djeca će odabrati neke od priča i pjesama koje će pričati i recitovati u okviru sljedeće aktivnosti – državni praznik.

U prvom dijelu aktivnosti djeca će zajedno sa vaspitačicom pripremati radionicu. Za potrebe radionice, djeca će kod kuće uz pomoć roditelja potražiti i odabrati pjesme i priče koje će recitovati i pričati. Drugi dio aktivnosti se sastoji od izložbe svih radova, i na kraju će se održati priredba.

Ciljevi:

- Podstaci kod djece zanimanje za književnost.
- Pobuditi kod djece patriotska osjećanja uz pomoć književnih djela.

Procedure:

- Recitovanje
- Priče
- Posmatranje
- Stvaranje

Potrebni materijal:

Priče i pjesme, zastava i državna himna, ukrasi za učionicu.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) djeci objašnjava aktivnost. Pošto se radi o domaćem zadatku, djeca treba da ga urade uz pomoć roditelja.

Djeca će biti podijeljena u grupe. Jedna grupa će tražiti ili smišljati pjesme, a druga grupa priče. Djeca mogu kopirati postojeće pjesme ili smisliti svoje. Pjesme i priče treba da budu kratke i da govore o zemlji, njezinoj istoriji i tradiciji.

Kasnije će svako dijete, u grupi, izrecitovati ili ispričati svoju pjesmu ili priču. Ako bude potrebno, ova aktivnost se može uraditi u nekoliko sesija kako bi se obezbijedilo da svako dijete učestvuje. Ako dijete ne želi da ispriča svoju priču ili izrecituje pjesmicu, vaspitač(ica) će ga podstaći da to uradi. Ako dijete i dalje ne želi, vaspitač(ica) će pročitati pjesmicu/priču tog djeteta.

Ako dijete nema pjesmu ili priču, cijela grupa će mu pomoći da je smisli.

Drugi dio

Nakon recitovanja, vaspitač(ica) će odabrati nekoliko djece da recituju pjesme i pričaju priče na priredbi. Vaspitač(ica) će uz pomoć djece i roditelja koji žele da učestvuju ukrasiti učionicu.

Treći dio

Održaće se mala priredba na kojoj će svečano biti otvoren "Kutak moje zemlje". Djeca će pjevati državnu himnu, ispričaće priču i recitovati pjesme posvećene otadžbini i muškarcima i ženama koji su je voljeli i branili.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Uradili su domaći zadatak.			
Pripremili su dobre priče i pjesme.			
Bila im je potrebna pomoć da ispričaju priče ili odrecituju pjesme.			
Svečano su se držali tokom otvaranja "Kutka moje zemlje".			
Bila im je potrebna pomoć da se primjereno ponašaju tokom otvaranja "Kutka moje zemlje".			

Aktivnost br. 6 "Patriote"

Kratak pregled aktivnosti:

U prvom dijelu aktivnosti, djeca će govoriti o patriotima, njihovim osjećanjima, ponašanju i činjenicama iz njihovih života zbog kojih su postali poznati. Na kraju će posjetiti spomenik nekog patriote.

Ciljevi:

- Razviti kod djece osjećanje poštovanja i divljenja prema patriotima

Procedure:

- Posmatranje
- Razgovor
- Posjeta
- Priče

Potrebni materijal:

Slike patriota, cvijeće

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Vaspitač(ica) će razgovarati sa djecom o jednom od patriota iz njihove zemlje. Objasniće im da se patriotima smatraju oni ljudi koji vole svoju zemlju, da su neki od njih poginuli braneći je i zbog toga se smatraju mučenicima, drugi su pravi heroji jer su učinili mnogobrojna herojska djela iz ljubavi prema otadžbini. (Vaspitač(ica) pokazuje slike).

Neophodno je da se djeca koncentrišu na tri osnovna pitanja:

Ko je on(a)?
Šta je uradio/uradila?
Za šta se borio/borila?

Drugi dio

Djeca će posjetiti spomenik jednom od patriota.

Prije toga će razgovarati o mjestu koje će posjetiti. Cilj posjete je sljedeći.

- upoznati se sa spomenikom jednom od patriota.
- razgovarati o njegovom životu i položiti cvijeće na spomenik.
- ispričati priču o životu tog patriote.

Treći dio

Djeca će posjetiti spomenik ili statuu.

Vaspitač(ica) će djeci objasniti ko je bio patriota čiji spomenik su posjetili, zašto ga ljudi smatraju patriotom, šta je uradio za svoju otadžbinu, kako je živio, kako je umro, kakav je bio kao dijete. Vaspitač(ica) će pričati o njegovom životu jednostavnim riječima. Djeca mogu slobodno da postavljaju pitanja. Na kraju će na svečan i dostojanstven način položiti cvijeće na spomenik.

Četvrti dio

Djeca će pričati o životu patriote čiji su spomenik posjetili. Vaspitač(ica) će pitanjima pomoći djeci kojima je potrebna pomoć.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Upoznali su se sa životom patriote.			
Stekli su predstavu o tome šta je patriotizam			
Pokazali su dužno poštovanje i divljenje prema patriotima.			
Položili su cvijeće na spomenik na svečan i dostojanstven način.			

Aktivnost br. 7
Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka
"Mladi heroji iz Čapultepeka"

[crtež bitke kod Čapultepeka, na kojoj su prikazani mladi heroji]

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će reći djeci da i druge zemlje imaju svoje heroje i navešće primjer Meksika. Objasniće neke karakteristike ove zemlje: geografija, jezik, zastava i ostalo. Objasniće istoriju "Mladih heroja iz Čapultepeka". Nakon toga će razgovarati o priči i na kraju će ih pozvati da stave cvijeće u "Kutak moje zemlje".

Ciljevi:

- Da djeca nauče istoriju mladih heroja iz Čapultepeka
- Da djeca razumiju da je patriotizam prisutan u svakoj suverenoj državi.

Procedure:

- Razgovor
- Priče

Potrebni materijal:

Prirodno ili vještačko cvijeće, slike mladih heroja iz bitke kod Čapultepeka.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će ispričati istorijsku priču o mladim herojima iz Čapultepeka. (Ako je moguće, pokazaće sliku djece iz bitke kod Čapultepeka ili slike odnosno reprodukcije tog mjesta).

Objašnjenje: "Jednom davno, prije mnogo, mnogo godina, oko 13. septembra 1847. u zemlji koja se nalazi na američkom kontinentu po imenu Meksiko, desilo se jedno veliko herojsko djelo. Zamak Čapultepok, koji se nalazio na jednom brdu, branili su vojnici koji su još bili djeca, pitomci vojne škole."

"Oni nisu željeli da Sjedinjene Američke Države oduzmu teritoriju njihovoj otadžbini Meksiku i zbog toga su se hrabro borili iako su još bili djeca."

"Bila je to strašna bitka, poznata pod imenom Bitka kod Čapultepeka, jedna od najpoznatijih bitaka u Američko-meksičkom ratu."

"Brdo su na kraju zauzeli napadači, ali tek nakon teške i dugotrajne borbe zato što su se djeca borila hrabro i patriotski."

"Zbog pruženog otpora i pokazane hrabrosti zaslužili su mjesto u meksičkoj istoriji. Danas ih pamtimo kao mlade heroje iz Čapultepeka. Njima u spomen podignut je

spomenik u predivnom parku u Čapultepeku, gdje počivaju i njihovi posmrtni ostaci."

"Iako je prošlo mnogo godina od tada, meksička djeca i ljudi se 13. decembra svake godine sjećaju ovih heroja i odaju im počast, zato što patriote nikad ne umiru, njihov narod ih pamti zauvijek."

Drugi dio

Vaspitač(ica) započinje razgovor: "Kako su bila hrabra djeca heroji iz Čapultepeka! Meksički narod, narod njihove otadžbine će ih se uvijek sjećati s poštovanjem i divljenjem. Zbog toga se u svakoj meksičkoj školi pa i u drugim zemljama pričaju priče o ovim mladim herojima i odaje im se počast. Zato ćemo i mi odati počast ovoj hrabroj djeci."

Vaspitač(ica) će postaviti sljedeća pitanja:

Zašto ih nazivamo herojima?

Šta su uradili?

Zašto su se borili?

Zatim će predložiti da djeca stave cvijeće u "Kutak moje zemlje" i da tako odaju počast mladim herojima (ako je moguće, djeca će u kutak postaviti i slike ovih heroja).

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Upoznali su se sa životom mladih patriota.			
Pokazali su poštovanje i divljenje prema mladim herojima iz Čapultepeka.			
Bili su dirnuti kada su stavljali cvijeće u "Kutak moje zemlje" i uradili su to sa poštovanjem i dostojanstvom.			
Shvatili su da patriotizam postoji u svakoj zemlji.			
Pokazali su namjeru da poštuju svoju otadžbinu i njezine heroje.			